

Đọc thêm: Tình thần thể dục

A. Nội dung tác phẩm

Tình thần thể dục là một truyện ngắn trào phúng của Nguyễn Công Hoan. Tác phẩm phê phán thói giả dối, chính sách lừa bịp mị dân của bọn cầm quyền thực dân phong kiến. Quan trên sức giầy xuống bắt người dân xã Ngũ Vọng phải tập trung để lên sân vận động để xem bóng đá. Nhân dân trong xã không ai muốn đi. Người trốn chạy, người lo lót, người van xin để không phải đi xem bóng đá. Lý trưởng phải đe dọa, bắt bớ, lùng sục những cuối cùng vẫn không đủ số người đi xem theo lệnh quan trên. Cuộc dẫn người đi xem bóng đá diễn ra giống như một cuộc bắt phu phen vạ. Câu chuyện được chia thành 6 đoạn. Mỗi đoạn thể hiện một nội dung. Sáu nội dung ấy tạo thành một cốt truyện chặt chẽ, được phát triển theo trình tự logic trước sau của việc bắt người đi xem đá bóng.

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

- Nguyễn Công Hoan (1903 – 1977) quê ở làng Xuân Cầu, tổng Xuân Cầu, huyện Văn Giang, phủ Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh (nay thuộc xã Nghĩa Trụ, huyện Văn Giang, tỉnh Hưng Yên).
- Ông sinh trong một gia đình quan lại xuất thân Nho học thất thế. Trong gia đình, từ nhỏ Nguyễn Công Hoan đã được nghe và thuộc rất nhiều câu thơ, câu đối và những giai thoại có tính chất trào lộng, châm biếm, đả kích tầng lớp quan lại. Điều đó ảnh hưởng mạnh mẽ đến phong cách văn chương của ông sau này.
- Năm 1926, ông tốt nghiệp cao đẳng sư phạm, làm nghề dạy học cho đến khi Cách mạng tháng Tám nổ ra.
- Sau Cách mạng tháng Tám ông giữ chức giám đốc kiểm duyệt báo chí Bắc Bộ.
- Sau đó ông gia nhập Vệ quốc quân và làm chủ tờ Quân nhân học báo.
- Năm 1948 ông là đảng viên Đảng Lao động Việt Nam.
- Năm 1951 ông làm việc cho ngành giáo dục và viết bài cho báo giáo dục nhân dân.

- Năm 1954 ông trở lại nghề viết văn và làm chủ tịch hội nhà văn Việt Nam.
- Ông để lại hơn 20 tiểu thuyết và khoảng 200 truyện ngắn:
- + Truyện ngắn: ***Kép tư bên*** (1935), ***Hai thằng khôn nạn*** (1937), ***Người vợ lẽ bạn tôi*** (1937),...
- + Tiểu thuyết: ***Lá ngọc cành vàng*** (1935), ***Ông chủ*** (1935), ***Bước đường cùng*** (1938),...
- Là một cây bút trào phúng xuất sắc, Nguyễn Công Hoan sử dụng tiếng cười để đả phá ách thống trị tàn bạo của thực dân Pháp và bè lũ tay sai – phong cách của một nhà văn hiện thực bậc thầy.

2. Tác phẩm

- a. Hoàn cảnh sáng tác: Tác phẩm đăng trên tuần báo ***Tiểu thuyết thứ bảy***, số 251, ngày 25 – 3 – 1939, khi thực dân Pháp rầm rộ cổ động “phong trào thể dục thể thao” nhằm đánh lạc hướng sự tranh đấu đòi độc lập, chủ quyền của tầng lớp thanh niên.
- b. Thể loại: Truyện ngắn.
- c. Phương thức biểu đạt: Tự sự.
- d. Bố cục: 5 cảnh nhỏ nối tiếp
 - Nội dung trát của quan huyện Lê Thăng.
 - Cảnh anh Mịch xin xỏ ông Lí được miễn đi xin đá bóng nhưng không được.
 - Cảnh bác Phó gái xin đi xem đá bóng thay chồng nhưng cũng không được.
 - Cảnh bà cụ Phó Bính xin hỏi lộ ông Lí để thuê thằng Sang đi thay con mình.
 - Cảnh tróc nã người đi xem bóng đá của lí trưởng và tuần phiên làng Ngũ Vọng.
- e. Giá trị nội dung: Tác phẩm phê phán thói giả dối, chính sách lừa bịp mị dân của bọn cầm quyền thực dân phong kiến. Trong khi cuộc sống của nhân dân ta vô cùng khốn khổ thì chính quyền tay sai thực dân lại bày đặt những trò thể thao xa xỉ.
- f. Giá trị nghệ thuật

- Tác giả đã dùng các thủ pháp nói giễu, cường điệu, giọng điệu kể chuyện tự nhiên hài hước khi kể về phản ứng của nhân dân trước việc phải đi xem đá bóng.
- Giọng kể tự nhiên, pha tính chất hài hước để làm nên giá trị châm biếm của tác phẩm.

C. Đọc hiểu tác phẩm

1. Mâu thuẫn gây cười

- Nhan đề chứa đựng ý nghĩa trào phúng cơ bản của truyện:
 - + Tinh thần thể dục thể thao thường đem lại sự hào hứng, hăng say, phấn chấn; thể hiện tinh thần tự nguyện tranh đua, mang đến niềm vui lành mạnh
 - + Trong tác phẩm chỉ thấy ép buộc, răn đe, không khí căng thẳng, điều đúng, là nỗi khổ đau, là thứ tai họa giáng xuống xóm làng bị một phen náo loạn, tan tác.
- Mâu thuẫn trái tự nhiên.

- Dân làng Ngũ Vọng đón nhận tin về hoạt động thể thao trong tình cảnh đói khổ, đang chạy ăn từng bữa, họ còn đâu tâm trí để mà nghĩ đến chuyện thể thao của bọn thực dân đề ra, bọn tay sai mẫn cán thực hiện, ép buộc dân chúng đi xem, khiến họ rơi vào tình cảnh dở khóc, dở cười.

→ Tố cáo trò lừa bịp bợm của bọn thực dân và bọn tay sai cố làm vừa lòng quan lại mặc tình nhân dân phê phán thứ thể thao xa lạ làm nguy hại đến mạng sống người dân nghèo.

2. Diễn biến màn bi hài kịch

a. Mở đầu:

- Mở đầu truyện, tác giả trích nguyên văn tờ trát của quan huyện Lê Thăng đầy tính bịp bợm, đe dọa.
- Ngôn ngữ của tờ trát rất nghiêm trang đầy vẻ hăm dọa: ***Đúng 12 giờ trưa đến xem, không được khiếm diện..., nếu không tuân lệnh sẽ bị cữu (bị kết tội).***
- Xen vào là những lời quảng cáo rất hài hước: ***...có cuộc đá bóng thi, nhiều chiến tướng đã rất hay.***

→ Tờ trát đưa về làng như mang theo tai họa bất ngờ khiến làng quê nghèo đói bị một phen náo động cũng như đã làm rõ bản chất của tri huyện Lê Thăng: Tên tai sai bịp bợm của thực dân.

b. Nỗi niềm khổ sở ai oán vì tinh thần thể dục:

- Cảnh 1:

+ Anh Mịch đến tận nhà ông Lí cố xin nghỉ đi xem đá bóng.

+ Lí do: nghỉ làm cho ông Nghị thì sẽ bị ông ấy đánh chết, mà không đi làm thì vợ con chết đói. Anh Mịch van ***cần cở con lạy ông trăm nghìn mới lạy... Ông thương phận nào con nhờ phận ấy.***

+ Ông lí không mảy may động lòng trước cảnh ấy

- Cảnh 2:

+ Bác Phô gái thì nài nỉ xin cho chồng mình không phải đi vì ông ấy đang ốm nặng

+ Nhưng ông lý không cho mà nói rằng: ***Ốm gần chết cũng phải đi. Lệnh quan như thế. Ai cũng lấy cớ ốm yếu mà không đi, thì người ta đá bóng cho chó xem à?***

- Cảnh 3:

+ Có người giàu hơn, thức thời hơn là bà cụ Phó Bình, cũng bởi vì có tiền mà bà xin ông lý miễn cho con bà không phải đi xem.

+ Ông lý thấy tiền thì cũng nhã nhặn hơn với bà, chỉ trách tầm phào ai cũng như con bà thì tôi chết mất.

→ Xã hội ấy đã bị đồng tiền làm cho mờ mắt. Nó là cán cân có thể thay đổi mọi thứ từ chuyện không phải đi cho đến thái độ của người khác với mình như thế nào.

- Cảnh 4:

+ Nghệ thuật miêu tả âm thanh, ánh sáng... đã dựng nên khung cảnh sống động, tạo không khí căng thẳng, náo loạn mang tính chất khủng bố.

+ Đêm trước người ta tản cư sang làng bên để lánh nạn cả, may mắn bắt sống được anh Cò đang ôm con trốn trong đồng rơm.

+ Cảnh đoàn người được dẫn đi xem bóng đá thất thủ, thảm hại như cảnh đi phu nhưng bên ngoài thì giống như đi giễu hành **xếp hàng năm lại đi cho đều bước**. Bọn tuần và lí trưởng đi theo canh giữ cẩn thận chẳng khác gì giữ tù nhân.

- Lời bình phẩm thâm thúy: Kết thúc là tiếng chửi của ông Lí, khi vừa đi kèm canh gác với nhiều người: **Mẹ bố chúng nó, cho đi xem đá bóng chứ ai giết chết mà phải trốn như trốn giặc**.

→ Chi tiết này là đỉnh cao của màn trào phúng làm bộc lộ bản chất sự kiện: Thể thao là một thứ giặc và làm toát lên chủ đề của truyện.

D. Sơ đồ tư duy

